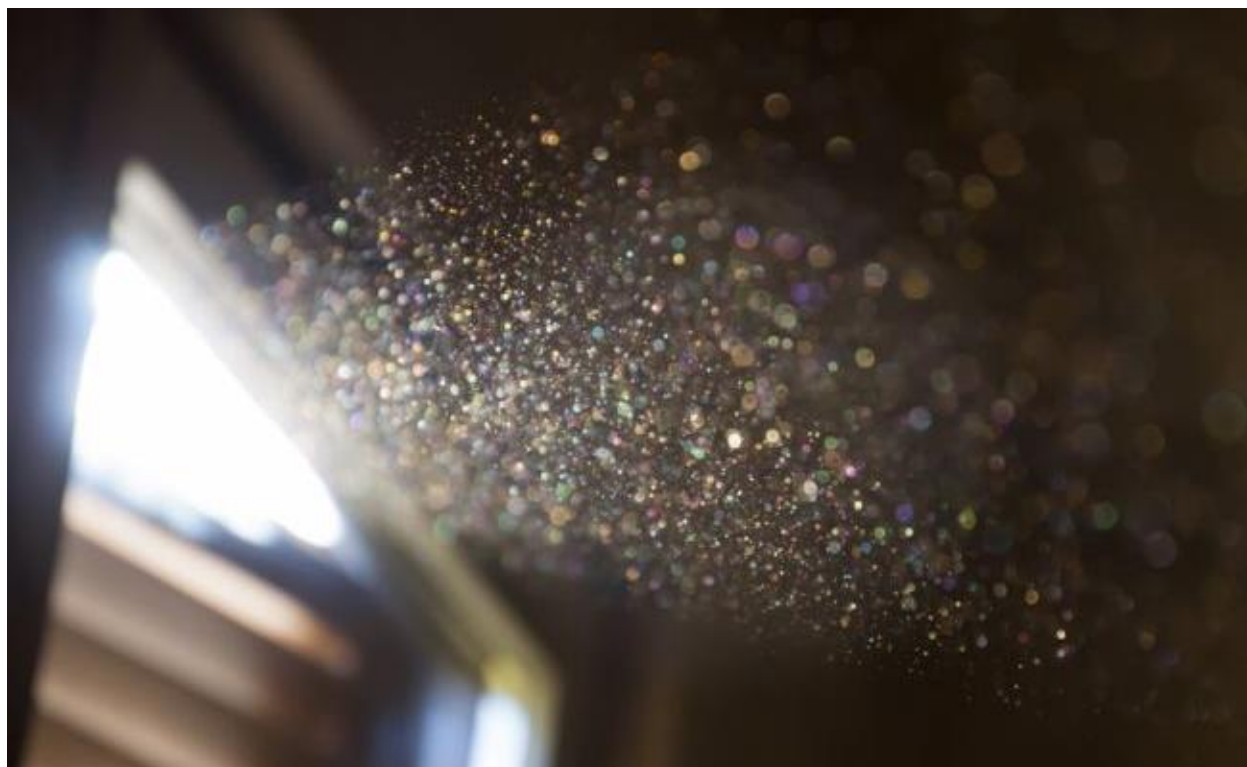

ROZJÍMÁNÍ O PRACHU

Obsah

ROZJÍMÁNÍ O PRACHU	1
Předmluva	2
[1. část: Úvod]	3
[2. část: Rozjímání o prachu]	3
[3. část: Prázdnota vnějších objektů]	5
[4. část: Klid v činnosti]	5
[5. část: Závěr a shrnutí]	6
[Otázky a odpovědi k jednotlivým částem]	7
[Otázky a odpovědi k 1. části]	7
[Otázky a odpovědi k 2. části]	7
[Otázky a odpovědi k 3. části]	8
[Otázky a odpovědi k 4. části]	9
[Otázky a odpovědi k 5. části]	10
[Poznámky]	12

Předmluva

Dunhuangské rukopisy představují významný soubor duchovních a světských dokumentů objevených ve starém klášterním komplexu v Dunhuangu v západní Číně na počátku 20. století. Rukopisy jsou datovány od konce 4. do začátku 11. století a zahrnují práce od historie a matematiky až po lidové písně a tance. Existuje také mnoho duchovních dokumentů, z nichž většina je buddhistických, ale jsou zde zastoupeny texty i jiných náboženství včetně taoismu, nestorského křesťanství a manicheismu. Většina rukopisů je napsána v čínštině. Z ostatních jazyků jsou zastoupeny khotanština, sanskrt, tibetština, sogdianský a tangutský jazyk, starý ujgurský jazyk, hebrejštiny a stará turečtina. Rukopisy jsou hlavním zdrojem akademických studií v celé řadě oborů, včetně historie, duchovních studií, lingvistiky a rukopisných studií. Součástí klášterního komplexu byly i nálezy umělecky velice hodnotných nástěnných maleb a soch.

Dokumenty objevil v zadržané jeskyni taoistický mnich Wang Yuanlu 25. června 1900. Od roku 1907 je začal prodávat západním cestovatelům, zejména Aurelu Steinovi a Paulu Pelliotovi. Části sbírky rukopisů také získali japonští, ruští a dánští průzkumníci. Ale většina z čínských rukopisů, možná pětina z celkového nálezů, byla převezena v roce 1910 do Pekingu a nyní je v Čínské národní knihovně. V Dunhuangu se našlo několik tisíc listů tibetských rukopisů a nyní se nacházejí v několika muzeích a knihovnách v regionu. Ty, které zakoupily západní vědci, jsou nyní uloženy v institucích po celém světě, jako je British Library a Bibliothèque nationale de France. Všechny sbírky rukopisů jsou digitalizovány Mezinárodním projektem Dunhuang a lze k nim volně přistupovat online:

(International Dunhuang Project IDP - <http://idp.bl.uk/>).

Největší podíl rukopisů z dunhuangských jeskyní náleží buddhistickým textům. Patří sem buddhistické sůtry, komentáře a pojednání, často kopírované za účelem vytváření karmických zásluh. Několik stovek rukopisů bylo označeno jako poznámky vytvořené žáky, včetně populárních lidových buddhistických příběhů. Hodně čínských buddhistických rukopisů se soustředilo na čchanový buddhismus (neboli zen), které odhalily nový pohled na historii a původní pojetí čchanového buddhismu. Mezi tibetskými buddhistickými rukopisy byly rovněž texty raného tibetského tantrického buddhismu.

Zde předkládaný dunhuangský text „Způsob rozjímání o prachu jako o prázdnotě“ se nalézá v Kyōu shōoku v Ósace. Objevený čínský text představuje buddhistické jógačarové meditační pojednání pravděpodobně z druhé poloviny 7. století n. l. Text je opatřen dobovým komentářem, který je odlišen, dle původního vzoru, nižší výškou písma.

Jedinečný text je překvapivě konkrétní soubor návodů pro praxi buddhistické meditace na základě učení z počátku čínské jógačarové tradice, která primárně čerpala inspiraci z řady mahájánových sůter a textů přeložených Paramárthou (*499 - †569 n. l.), a která vzkvétala koncem 6. a počátkem 7. století n. l.

[1. část: Úvod]

[úvodní část textu zničena]

... cesta není odříznuta moudrost. Když řekneme „moudrost“, obecný význam moudrost.

V souladu se vznešeným *Buddhovým učením* musí být nepřipoutaná moudrost se vši vážností zušlechťována. Teprve potom může být zcela naplněna. Proto *Pojednání o Buddhově podstatě* říká:

*„Rozumný člověk se, krok za krokem,
pečlivě a postupně zušlechťuje
tak, aby odstranil nečistoty,
stejně jako zlatník rafinuje zlatou rudu na čisté zlato.“*

Přeje-li si praktikující zušlechťovat moudrost, musí nejprve zachovávat pravidla (*šila*) a ve třech způsobech chování zůstat čistý. *Tři způsoby chování jsou činnosti těla, řeči a mysli*. Pro laika to znamená, že je třeba zachovávat pět pravidel, osm pravidel postního dne a bódhisattvovská pravidla. Toto mají *sútry* na mysli, když hovoří o „dobrých synech nebo dcerách“. Pro mnicha nebo mnišku to znamená dodržovat klášterní předpisy a bódhisattvovská pravidla.

Jak se říká, pravidla jsou základem všech dobrých věcí, takže když člověk dodržuje čistotu pravidel, praxe se snadno naplní. Z tohoto důvodu *Písmo* říká: „Je-li *šila* čistá, objeví se *samádhi*.“ *Šila* je sanskrtské slovo. Překládá se jako „pravidla“. *Samádhi* je také sanskrtské slovo. Překládá se jako „meditativní koncentrace“.

Jak se zušlechťuje čistota? Kdykoli si uvědomíme, že chování těla, řeči nebo mysli bylo nečisté, musíme toho vždy před *buddhovým* obrazem smutně litovat, a pak slib znovu nepřestupovat.

[2. část: Rozjímání o prachu]

Poté, co jste nejprve pohlédli na prach viditelný v paprsku světla procházejícím oknem, vždy když jdete, stojíte, sedíte, ležíte a dokonce i při jídle si musíte tento prach v paprsku světla neustále představovat. Takto meditovat představuje nejvyšší formu pokory. *Zlé činy se projevují skrze tělo. Pokud člověk rozjímá tak, že tělo není nic jiného než prach, pak prohřešek nemá nic, na čem by mohl ulpět. Takto meditovat představuje nejvyšší formu pokory.*

Rozjímá-li praktikující svědomitě o prachu, může zažít vidinu svého vlastního těla s rozkládajícím se masem nebo zhmožděné nebo zamořené červy nebo vylučující hnis a krev, nebo se také může vidět jako kostra, nebo se může považovat za tělo bez hlavy, nebo s chybějící polovinou těla, nebo s chybějící rukou, nebo s chybějící nohou, nebo může vidět, jak každá jeho vnitřní tělesná oblast odpadá a zanechává za sebou pouze svou kostru, nebo může vidět, jak maso poloviny jeho těla odpadá a odhaluje polovinu jeho kostry, nebo může vidět sám sebe bez těla, jako fata morgánu nebo odlesk. Existují různé meditativní vidiny, které by bylo možné v tomto okamžiku vidět. O všem, co vidíte, si musíte jen myslet: „Je to prach!“ Když to poprvé učiníte, prachem se nebudete chtít stát. Avšak pokud na ně po dlouhou dobu budete svědomitě hledět, nakonec se z nich prach stane. Zpočátku se prachem se nebudou chtít stát. Ale pokud na ně po dlouhou dobu budete svědomitě hledět, nakonec se z nich stane prach.

Dále, když uvažujete o všech věcech jako o prachu, můžete vidět *buddhy*, *bódhisattvy* nebo mnichy, nebo můžete vidět paláce, věže, jezera, drahokamy, nebo celý svět naplněný zemí, vodou, ohněm nebo větrem, nebo různými modrými, žlutými, červenými nebo bílými světly. I když se takové vize objevují, v myslí o nich jen pečlivě rozjímejte jako o prachu, a všechny se nakonec stanou prachem.

Jednou se kdosi objevil, kdo, když se učil rozjímat o prachu, uviděl, jak se mu kolem krku ovíjí had. Ačkoli cítil jeho chlad, řekl si: „Je to prach!“ a po těchto myšlenkách se stal prachem. Někdo jiný kdysi rozjímal o prachu a uviděl *Buddhu*, jeho tělo bylo tak velké jako nebe. Tento *Buddha* promluvil a řekl: „Všechny věci se mohou proměnit v prach, ale já mám nezničitelné diamantové tělo!“ Pokud něco takového uvidíte, nesmíte se leknout. Jen si svědomitě představujte, že je to prach a desátý den se úplně promění v prach.

Jak říká první fascikl *Lankávatáry sútry*: „Proč se neptáte, kolik smítek prachu je uvnitř těl *šrávaků*, *pratjékabuddhů*, *buddhů* a synů *Přemožitele*?“ „Syny *Přemožitele*“ jsou myšleni *bódhisattvové*. A jak se dále říká ve stejném fasciklu: „Co vyhodnotíte jako smítka prachu, si již nebudete klamně představovat jako skutečně existující hmotnou formu.“ Všechny hmotné formy, které lidské oči vidí, jsou pouze něčím takovýmto. Všechno je pouze klamným vnímání. „Všechny hmotné formy“ jsou desetinásobné: jmenovitě smyslové orgány vidění, slyšení, čichu, chuti a těla a smyslové objekty viditelných forem, zvuků, vůní, chutí a hmatatelností.

V dnešní době někteří lidé, poté co slyšeli o této praxi, ať už staří nebo mladí, rozjímají o prachu, a tak všichni získají velký prospěch. Byl jeden člověk, který o tom slyšel, a pak v ústraní rozjímal o prachu. V tu chvíli uviděl, jak jeho vlastní tělo zcela zmizelo a náhle se začal bát, pomyslel si: „Moje tělo zmizelo v prázdnotě! Co mám dělat?“ Několik dní žil zcela ve zmatku, jako by se zbláznil. Kdosi přišel a uviděl, že zušlechťuje cestu a několikrát s ním promluvil. Postupně byl schopen porozumět významu *Písem* a nyní je zcela vyrovnaný.

Opravdu, když *Písma* hovoří o tom, že všechny *dharma*, resp. věci, mají být chápány jako prázdné a prohlášeny za prázdné, znamená to, že *buddhovou* výzvou je postupně se osvobodit od připoutanosti — čeho se pak můžete obávat? Jak se uvádí v šestém fasciklu *Sútry květinové ozdoby*, v kapitole *Objasnění námitek*: „Smyslové orgány oko, ucho, nos, jazyk, tělo a mysl jsou ve své podstatě prázdné a klidné, všechny jsou samy o sobě bezpodstatné, neskutečné.“ Kdokoli, kdo se bojí prázdnoty, by se měl učit rozjímat o těle *Buddhy Šákjamuniho*. Jakmile uvidíme *buddhovy* tělesné znaky, zmizí jakýkoli strach z prázdnoty.

Žil tu ještě někdo jiný, kdo slyšel učení o prachu a když začal rozjímat, oslepl. Okamžitě se velmi vyděsil a opět rychle pocítil své oči. I když již viděl, ve dne v noci byl plný úzkosti. Kdosi přišel a viděl jej, jak zušlechťuje cestu, promluvil s ním a postupně jeho mysl uvolnil. A nyní k tomu dospěl úplného poznání!

Mnozí lidé mají užitek z naslouchání a poté tímto způsobem rozjímají o prachu! Jeden člověk, když rozjímal o prachu, uviděl diamantovou bytost, která byla přes deset kroků vysoká, jak stojí před jeho dveřmi a říká: „Mám nezničitelné, diamantové tělo, jak by mohlo být prachem?“ Čtvrtý den ke mně tento praktikující přišel, padl na zem, rukama svíral práh dveří a ptal se na *Cestu*. Řekl jsem mu: „Neboj se. Jen si pilně představuj tu nezničitelnou, diamantovou bytost jako prach.“ A pátého dne se rázem změnila v prach!

Jiní, kteří rozjímají o prachu, náhle vidí, že se jejich těla proměňují na velké stromy nebo vysoké hory. Bez přestání si je představují jako prach, tyto vize se zcela promění v prach. Jiní uvidí různé rozmanité meditativní vize, jako jsou ty, popsané výše. Dívejte se na ně jako na prach a všechny se promění v prach.

I v dnešní době jsou ještě lidé, kteří se zabývají rozjímáním o bílých kostech nebo rozjímají o nečistotě, aniž by i po mnohých letech dosáhli výsledků. Přesto pouhou praxí rozjímání o prachu však vize bílých kostí a nečistot přijdou samy o sobě!

[3. část: Prázdnota vnějších objektů]

Existují ještě jiní lidé, kteří při praxi rozjímání o prachu žádný prach nevidí. Od samého začátku okamžitě vidí prázdnotu všech věcí. To je nejlepší. Takoví lidé už nemusí rozjímat o věcech jako o prachu.

Pokud se vám to daří, kdykoli a kdekoli a dokonce i při jídle, když vidíte vše jako prach, pak otočte pohled na svou vlastní osobu a poté uvidíte, že nejsou ani oči, uši, nos, jazyk ani tělo. Pečlivě hleďte na toto prázdné místo a náhle veškerý prach zmizí. U některých lidí zmizí postupně. V obou případech, když jste uzřeli prázdnotu věcí za všech okolností, ať už jde o chůzi, stání nebo ležení se ujistěte o tom, že je vám tato prázdnota zřejmá.

Pokud se projeví tento stav myslí, jedná se o „rozjímání, které rozpoznává, že existuje pouze vědomí, bez prachu vnějších objektů.“ O tomto mluví šestý fascikl *Pojednání o mahájánovém kompendiu*. Stejně jako *Sútra o desíti stupních*, která říká: „Ó buddhovy děti, tři světy jsou pouhým vědomím.“ To je vnímání prázdnoty. Jak dále říká *Lankavatára sútra*: „Rozjímejte o tom, že žádná vnější věc nemá povahu vnější věci.“ Tato prázdnota je navíc dvojího druhu. Zaprvé, je vidět, že všechny vnitřní i vnější materiální formy jsou prázdné. Zadruhé, je vidět, že vše, co existuje, je jako fata morgána nebo odlesky, které vypadají jako skutečné, i když ve skutečnosti takové nejsou. Oba druhy představují dosažení prázdnoty myslí.

[4. část: Klid v činnosti]

Když jste za všech okolností jasně uviděli prázdnotu, ať už při chůzi, stání, sezení, ležení a dokonce i při jídle, pak musíte uvažovat následovně: „*Dharma* je neduální, ale pokud nyní používám mysl, abych vidět prázdnotu, toto by představovalo dualitu mezi myslí a jejími předměty; kdo je tedy schopen vidět prázdnotu?“ Tímto způsobem otočte pohled na samotnou mysl vnímající prázdnotu, která ve skutečnosti zcela postrádá jakoukoli konceptualizaci resp. pojem „prázdnoty“. Pečlivě bez přerušení hleďte a mysl se sama zklidní. Pokud jde o tento klid, myšlenku „klidu“ ani nebudete vytvářet.

V klidné myslí, můžete vidět *buddhu* nebo dva *buddhy*, nebo mnoho *buddhů*, kterých je tolik jako smítek prachu, nebo paláce, věže a různé takové věci z Čisté země, které naplňují vesmír. Můžete vidět všechny druhy zázračných věcí, jako jsou kvetoucí stromy a vlajkami pokryté stúpy. Můžete dokonce slyšet *buddhy* kázat *Dharmu*, s tím, že tito *buddové* vám kladou otázky a i vy se ptáte *buddhů*. Výsledně můžete nabýt ještě hlubší uvědomění. Nebo můžete vidět, jak se vaše tělo znásobuje, nebo také, že vy sám současně stojíte před každým z mnoha *buddhů*, a že vaše každá podoba přináší těmto svým *buddhům* oběť, světlo vašich těl vstupuje do těl těchto *buddhů* a světlo těchto *buddhů* vstupující do vašich těl. Nebo můžete vidět sami sebe bez těla či mít tělo *bódhisattvy* nebo tělo významného mnicha.

Jakmile takové věci uvidíte, přemýšlejte o nich jako o prázdných. Budete-li je vnímat jako prázdné, stanou se prázdnými. A jakmile se vyprázdní, opět spočínate v klidu. Pokud v tomto klidném stavu stále vidíte zázračné věci, znovu je okamžitě považujte za prázdné. Vyprázdní-li se,

opět spočínáte v klidu. Nechte vzájemně splynout prázdnotu a klid, dokud mysl nezíská úplně mistrovství.

„Klid“ znamená, že mysl je bez myšlenek. *Klid vznešeného je jako oheň, zatímco klid obyčejné bytosti je jako pouhý teplý vzduch.* *Písmo* proto praví: „Snažte se být vždy bez myšlenek, to je moudrost, která zná skutečnou povahu věcí.“ A toto *Písmo* dále říká: „Vytrváte-li při stálé praxi prázdného ticha, bez účelového působení, pak se v jednom okamžiku mysl probudí do *Dharmy*, kterou učili *buddhové*, kterých bylo tolik, jako je zrněk písku v takových řekách, jako je Ganga.“

Tato „klidná mysl“ je navíc přesně tím, na co odkazuje pasáž ve *Vimalakírti sútře*, která říká: „neustálé bytí v *samádhi*“, a také vstoupí-li někdo do takového *samádhi*, „uvidí všechny *buddhovy* země bez duality.“ „*Buddha*“ zde znamená všechny *buddhy*, „země“ znamená vidět všechny jejich čisté země. To znamená, že by se o každém *buddhovi* a jeho zemi mělo rozjímat jako o zcela prázdných.

Na druhé straně můžete vidět *buddhy*, jejich země, své vlastní tělo a všechny živé bytosti na šesti stezkách znovuzrození, kteří jsou nerozdílní, jeden jako druhý. To znamená, že je necharakterizujete jako nadřazené, podřadné, vysoké nebo malé. Pak o nich nemusíte rozjímat jako o prázdných. To je důvod, proč se jinde ve *Vimalakírti sútře* tvrdí: „Obětujte bezpočtu *tathágotům* v deseti směrech, tito *buddhové* a vy sami nejste rozdílní.“

[5. část: Závěr a shrnutí]

V reakci na pochybnosti těch, kteří se mýlí ve víře, jsem při vysvětlování (1) rozjímání o prachu, (2) rozjímání o prázdnotě a (3) rozjímání o klidu v rámci činnosti, krátce vyzdvihl jednu nebo dvě věci, které jsou některým lidem nejasné. Stále mohou existovat tací, kteří se různě hádají, ale kdo má čas s nimi mluvit? Mohu k nim cítit jen soucit a hlubokou lítost.

Pro toho, kdo má pravou víru, není žádné vysvětlení, které jsem poskytl, zbytečné. Takový člověk by měl hned rozjímat o prachu. Poté, co uvidíte, že se zcela stávají prachem všechny vnější předměty, rozjímejte o prázdném prostoru, podobajícímu se včelí plástvi, mezi smítky prachu a samotný prach náhle zmizí. U některých lidí může mizet postupně. Tímto způsobem žák, rozjímající o prachu, už nevidí prach, a tak uzří, že všechny hmotné věci jsou prázdné.

Dosáhnete-li tohoto zření prázdnoty, je to vynikající. Už není třeba rozjímat o prachu. Vidíte-li všechny hmotné formy prázdné, otočte svůj pohled zpět k mysli, která rozjímá o prázdnotě, a uvědomte si: „Vzhledem k tomu, že mysl rozjímá o prázdnotě a je ve své vlastní podstatě prázdná, je třeba použít to, co je již prázdné, aby hledělo na prázdnotu?“ Jakmile věci takto prozkoumáte, i bez aktivního zaměření na mysl, se sama uklidní.

Dosáhnete-li tohoto klidu, budete mít spontánně vizi *buddhů*, *bódhisattvů*, mnichů a mnišek, paláců a úžasných ozdob, které v tomto světě neexistují. Nebo dále uvidíte své vlastní tělo, nebo mnoho kopií svého vlastního těla, či sami sebe bez těla, nebo se spatříte jako *buddha*, *bódhisattva*, mnich nebo mniška a v jediném okamžiku v mysli obětujete všem *buddhům* a uslyšíte tyto *buddhy* zvěstovat *Dharmu*, nebo vám *buddhové* kladou otázky, nebo vy jim pokládáte otázky, nebo také nabydte neobyčejného uvědomení. Všechny tyto věci byste měli považovat za prázdné.

A nakonec, bez ohledu na všechny různé věci, které můžete vidět a slyšet, svou mysl vůbec nerozhýbávejte. Nerozlišujte je jako součást sebe sama nebo něčeho mimo sebe. Neustále, ať už chodíte, stojíte, sedíte nebo ležíte, toulejte se po Čisté zemi. Můžete-li takto spočívat, nemusíte uvažovat o věcech jako o prázdných. Z tohoto důvodu je v *Písmu* uvedeno: „Počáteční rozničení touhy po *buddhovství* a konečné dosažení *buddhovství* nejsou dvě odlišné věci. Z těchto dvou stavů mysli je dosažení prvního těžší.“ Dokážete-li prostřednictvím meditace probudit tento stav mysli, pak jste dosáhli toho, co je ze všeho nejtěžší.

Někteří praktikující, kteří nemohou vstoupit do klidu prázdnoty, by se měli jednoduše neustále obracet zpět a dívat se na svou vlastní mysl. Tento postup je rovnocenný vstupu do prázdnoho klidu. Dělejte věci takto a poprvé budete skutečnými praktikujícími.

Avšak někteří, těm, jež rozjímají o prázdnotě prachu a mluví k nim o svém porozumění, nevěří, co říkají. Marně se s nimi hádat by opravdu bylo jen plýtváním slov. Když *buddha* kázal *Lotosovou sútru*, pět tisíc bytostí nevěřilo tomu, co řekl. O co méně pak můžete doufat v to, že je přesvědčíte, aby uvěřili! Když byla kázána *Nirvána sútra*, nevěřilo jí nesčetné množství vnímajících bytostí. Jejich skutečná neschopnost v ni uvěřit, ukazuje, jak hluboké je její učení.

[Otázky a odpovědi k jednotlivým částem]

[Otázky a odpovědi k 1. části]

Otázka: Jak se zušlechťuje čistota?

Odpověď: Kdykoli si uvědomíme, že chování těla, řeči nebo mysli bylo nečisté, musíme toho vždy před *buddhovým* obrazem smutně litovat, a pak slib znovu nepřestupovat.

[Otázky a odpovědi k 2. části]

Otázka: Jaké pasáže zasvěceného učení potvrzují rozjímání o prachu?

Odpověď: V první fasciklu *Lankavatáry sútry* se říká: „Co analyzujete ve smítka prachu, už si nebudete klamně představovat jako skutečně existující materiální formu.“ A *Diamantová sútra* říká: „Rozdrťte celý vesmír na smítka prachu.“ A šestý fascikl *Pojednání o mahájánovém kompendiu [Abhidharma-samuččaja-vjáhjá]* uvádí, že rozjímání o atomech je rozjímáním o ne-já. „Atom“ je další slovo pro smítko prachu. Bódhisattva Asaṅga také napsal komentář k *Diamantové sútře*, který ve vysvětlení výše uvedené pasáže *Diamantové sútry* hovoří o dvou vhodných učeních týkajících se hmotných forem. Zaprvé, „Omezení světa na zrnka.“ „Zrnko“ je další slovo pro smítko prachu. Zadruhé, „ne-vidění“.

Otázka: Podle našich, *Xuanzangem* nově přeložených buddhistických učení, před dosažením prvního stupně bódhisattvů člověk krotí dva druhy uchopování, sebe sama a *dharem* resp. věcí, avšak ty jsou definitivně odříznuty pouze po dosažení prvního stupně bódhisattvů. Na jakém textovém základě tvrdíte, že člověk může rozjímat o prachu ještě předtím, než odstraní egocentrický pohled?

Odpověď: Jak jsem již řekl, nic jiného než šestý fascikl *Pojednání o mahájánovém kompendiu* netvrdí, že kontemplace atomů je kontemplace ne-já. Dále pasáže o „krocení“ ve *Vimalakírty sútře* praví, že člověk rozptyluje myšlenku sebe sama rozjímáním o čtyřech hmotných prvcích. Toto písmo tedy říká: „Čtyři prvky nemají vlastníka a tělo je také bez vlastního já.“ A dále *Diamantová sútra* říká: „Neexistuje ani vlastní já, ani člověk,“ atd. A dále, *Souhrnný přehled mahájány* tvrdí, že před prvním stupněm bódhisattvů si člověk uvědomí ne-já osob.

Otázka: V *Malém* i *Velkém poboze* existuje metoda rozjímání o prachu. Jaký je mezi nimi rozdíl?

Odpověď: Podle učení *Malého poboze*, vně mysli existuje skutečně „prach“ [resp. kognitivní objekty]. V učení *Velkého poboze* prach vychází z proměn samotné mysli, a přestože bez mysli

žádný prach není, dá se vhodně odkazovat na prach, aby se rozptýlilo uchopování hmotných předmětů jako skutečně existujících.

Otázka: Jaký užitek je v tom, že se všechny předměty považují za prach, při myšlení „toto je prach“ za všech okolností, ať jde o chůzi, stání, sezení nebo ležení?

Odpověď: Padesátý čtvrtý fascikl *Jógáčarabhúmi* hovoří: „Existuje pět vynikajících přínosů při uvažování o atomech, ze kterých jsou složeny všechny věci.“ A *Lankávatára sútra* říká: „To, co rozeberete na smítka prachu, si už nebudete klamně představovat jako skutečně existující hmotnou formu.“ Když mysl již nebude sužována klamně vnímanými hmotnými formami jako skutečně existujícími, bude vaše budoucí karmická odplata ve třech zlých královstvích znovuzrození zničena.

Otázka: V jakém textu je to uvedeno?

Odpověď: *Souhrnný přehled mahájány* říká: „Pokud člověk porozumí pravdě a pozná, že všechen prach představuje strast, pak, i když čistá, svět překonávající mysl se dosud nezjevila, nečistoty, které překonají mysl, budou odvráceny a odstraněny.“ „Všechen prach“ zde označuje všechny údajně skutečně existující hmotné formy. Pokud jde o „čistou, svět překonávající mysl“, v *Malém poboze* to znamená neposkvěnou mysl spojenou s uskutečněním vznešené pravdy o strasti. Ve *Velkém poboze* to znamená neposkvěnou mysl, která rozumí prázdnotě v prvním z deseti bódhisattvových stupňů. Jinými slovy, protože vidí věci jako prach, už nebude chápat hmotné formy jako skutečně existující. *Souhrnný přehled mahájány* na to odkazuje tím, že praví: „Karmické účinky založené na naslouchání buddhistických nauk“ se staly prostředkem proti čtyřem druhům zábran a pro odstraňování nečistot, kterými zanikají budoucí karmické odplaty ve třech zlých královstvích znovuzrození.

Ti, kteří mají mnoho pochybností ohledně rozjímání o prachu, se někdy na to ptají začátečníků, a když nedokáží své pochybnosti vyřešit, stanou se ještě arogantnějšími a ztrácejí důvěru. Z tohoto důvodu jsem zaznamenal výše uvedené otázky a odpovědi. Ale nemohu zde zaznamenat odpovědi na všechny možné námítky.

[Otázky a odpovědi k 3. části]

Otázka: Pokud člověk vidí, že vše, co existuje, je buď prázdné či podobné odlesku, vytvářejí karmické činy těla a řeči následky nebo ne?

Odpověď: Ať už ano nebo ne, zjistíte to!

Otázka: Když praktikujete rozjímání o prachu a vidíte prázdnotu, můžete mít vizi minulých nebo budoucích událostí. Mělo by se o těchto věcech mluvit nebo ne?

Odpověď: *Buddha* nedovolil o těchto věcech s ostatními mluvit. Z tohoto důvodu se v posvátném učení říká: „Skryjte své úspěchy, ale odhalte své špatné skutky.“ *To znamená, vyznej svá přestoupení.*

Otázka: *Písma* praví, kdo vidí všechny věci jako prázdné, o tom se říká, že nesprávně chápe prázdnotu. Avšak nyní učíte rozjímat lidi o prázdnotě! Jak to, že to není to samé, jako „nesprávné chápání prázdnoty“?

Odpověď: Celý buddhistický kánon nám dává pokyny ke studiu prázdnoty. *Vimalakírti sútra* tvrdí: „Pět lpění na *skandhách* je zcela a úplně vyprázdněných.“ *Diamantová sútra* říká: „Skutečným rysem všech bytostí je nepřítomnost charakteristik.“ Nový překlad *Sútry srdce* říká: „Nejsou žádné oči, uši, nos, jazyk, tělo nebo mysl, žádné viditelné formy, zvuky, vůně, chutě, objekty dotyku nebo mentální předměty.“ A *Rozsáhlejší pradžňápáramitá sútra* říká: „Vnitřně, prázdné. *To znamená, že šest smyslových orgánů je prázdných.* Zevně, prázdné. *To znamená, že těchto šest*

smítek prachu [smyslové předměty] je prázdných.“ Úryvek za úryvkem buddhistická písma mluví o prázdnotě! Jak může být to, co *buddha* učí, příkladem „nesprávného uchopování“?

Otázka: Proč se v tom případě říká, že považovat věci za prázdné je forma nesprávného uchopení?

Odpověď: *Pojednání o velké dokonalé moudrosti* považuje „jedince, kteří nesprávně chápou prázdnotu“ za ty, jejichž praxe se neshoduje s praxí buddhistické cesty. Jsou to lidé, kteří nesprávně chápou prázdnotu. Když slyší, že buddhistická *Písma* učí, že všechny věci jsou prázdné, zcela podlehnou žádostem, nenávisti a velké aroganci. Zabývají se výhradně nečistými činnostmi a nezušlechťují dávání, předpisy ani žádné záslužné praxe. Když tito lidé uvidí někoho, kdo zušlechťuje záslužné praxe, znevažují jej a říkají, že to vše se děje jen z pýchy. Protože takovíto lidé popírají zásadu karmické příčinnosti, říká se jim, že „nesprávně pochopili prázdnotu“. Rozjímání o prázdnotě, o kterém teď mluvím, je přesněji řečeno o odstranění této chyby, takže to není forma nesprávného chápání.

Existují také lidé, kteří říkají: „Nižší království znovuzrození jsou špatná, nejvyšší království je *nirvána*. Budu se zušlechťovat v souladu s tímto názorem.“ I to je druh nesprávného názoru. Praxe prázdnoty, o které teď mluvím, má za cíl zbavit se tohoto nesprávného názoru. To je další důvod, proč to není forma špatného uchopení.

Co se týče těchto záležitostí, ti, jenž praktikují prázdnotu, aniž by porozuměli, mají mnoho námitek. Nemohu si je ani všechny zaznamenat.

[Otázky a odpovědi k 4. části]

Otázka: Pasáže, které jste citoval, se týkají úspěchů, kterých dosáhli samotní *buddhové*. Jak důležité by mohly tyto věci být pro duševní stavy dosažitelné obyčejnými bytostmi, jako jsme my sami?

Odpověď: Uskutečnění *buddhovy* myslí je ve skutečnosti něčím, co praktikující mohou dosáhnout prostřednictvím své vlastní mentální činnosti. *Pojednání o Velké dokonalé moudrosti* to nazývá „rozjímání vedoucí k uskutečnění.“ A dále, jak praví *Sútra o rozjímání*: „Oceán pravé moudrosti *buddhů* vychází z vlastní myslí a duševní činnosti.“

Otázka: *Písmo* říká: „Ti, kteří *buddhu* zří jako viditelnou formu nebo jej hledají ve slyšitelných zvucích, sledují bludařskou cestu. *Buddhu* ve skutečnosti nemohou uzříti.“ Ale teď byste snad chtěl, aby se lidé drželi viditelných podob, což toto *Písmo* nazývá „Márovými skutky“.

Odpověď: I když můžete recitovat *Písma*, nerozumíte jejich významu. Tato slova poukazují na *šrávaky*, kteří nevědí, že existuje beztvaré tělo *Dharmy*, a kteří se drží třiceti dvou *buddhových* tělesných znaků jako něčeho, co je skutečně nejzazší. Proto *Písmo*, které citujete, uvádí tuto kritiku, a proč *Mahájánábhisamaja sútra* tvrdí, že *buddha* má tři těla. Ve skutečnosti však *Dharmu* o beztvarém klidu sdílí *Velký* i *Malý povoz*.

Tak hinájánista *Kašjapa* řekl: v kapitole „*Víra a porozumění*“ v *Lotosové sútre* „Zůstal jsem na svém místě, mé tělo bylo unavené a opotřebované, myslel jsem pouze na prázdnotu a nepřítomnost znaků. Z činů bódhisattvy, které s hravou lehkostí ovládaly nadpřirozené síly, očisťovaly *buddhovu* zemi a vyučovaly živé bytosti, jsem vůbec neměl radost.“ A později verš zní: „Žádné *dharmy*, resp. věci, nevzcházejí ani neustávají. Takto smýšlející, neotevřel jsem se štěstí ani radosti.“ A rovněž, v učení *Velkého povozu*, se praví, že tělo *Dharmy* nevzešlo ani neustalo.

Odetnutím konceptuálního myšlení od uskutečnění pravdy beztvarého klidu, člověk získá velký prospěch. Zprvé získá klid, který se týká *základní podstaty*. Zadrugé nabyde *klidu*

v *činnosti*. Jen malá část současných praktikujících dosáhne, po dlouhých letech úsilí, tohoto klidu v rámci činnosti.

Otázka: „Vystává-li činnost v závislosti na podstatě, jak by si tedy člověk mohl osvojit činnost v klidu, aniž by předtím nedosáhl podstaty?“

Odpověď: Když se v *Písmu o deseti stupních* praví, „vnitřně, silou správné touhy, člověk vidí *buddhu* ve formě *těla Dharmy*“, týká se to podstaty. A dále, „ovládá nadpřirozené síly a zázračně se proměňuje, vidí *buddhu* ve formě hmotného těla,“ jde o činnost. „Vnitřně, silou správné touhy“ se odkazuje na to, kdy si bódhisattvové na prvním stupni, prostřednictvím nerozlišující moudrosti, uvědomí *takovost*, což je nevyjádřitelná pravda. Ti, kteří drží sami sebe ve vysoké úctě, říkají: „Dosáhl jsem nevysslovitelné pravdy,“ jsou postiženi velkou arogancí.

Otázka: Tvrdí-li dnes někdo: „Obdržel jsem nevyjádřitelnou pravdu“, proč mu nevěříte?

Odpověď: Dosáhne-li někdo nevyjádřitelnou pravdu, pak, jak říká *Sútra o desíti stupních*, „jedinec může pohnout stovkami *buddhových* zemí, naplít je vlastními nadpřirozenými silami a zázračnými proměnami, a také v nich může učit živé bytosti.“ Není to tak, že jim nevěřím, je to jen proto, že nemohou tyto věci dělat.

V současné době získává pouze část praktikujících „klid v činnosti“. Člověk by neměl jen tak uvěřit ani tomu, že vidí pouze prach nebo prázdnotu, natož že dosáhl „klidu v rámci činnosti“. Tyto věci jsou jako chladná voda, kterou člověk pozná jen vlastní potvrzující zkušeností.

Pokud praktikující nabyl prázdnoty rozjímání a představí-li si *tathágotu* sedícího na lvím trůně v zahradách *Amrá*, jak je popsáno ve *Vimalakírti sútře*, bude moci tuto scénu vidět naprosto jasně. Bude si také zdárně schopen představit scénu z tohoto textu, v níž pět set synů z významných rodin darují *tathágotovi* slunečníky, a ten je soustředí do jediného slunečnicku, v němž se zjeví všechny věci vesmíru. A dále představí-li si praktikující trůny ze světa *buddhy* jménem *Král Lampa Sumeru*, kterého *Vimalakírti* zjeví v tomto světě, pak se jich objeví tolik, kolik si praktikující přeje. Dále si bude umět jasně představit, jak hora Sumeru vstupuje do hořčičného semene. Také si dovede představit, že tolik země, vody, ohně a větru, kolik naplní nebe, vstoupí do jeho vlastního břicha. Bude moci dobře vidět jakékoli nepředstavitelné věci, které jsou popsány v *sútrách*, jako například, „každé smítko prachu obsahuje světy deseti směrů“ ze *Sútry květinové ozdoby*.

Někteří lidé jsou vůči tomuto učení velmi skeptičtí, přesto se ani nepodívají do *súter* a pojednání, které je potvrzují! Avšak pokud sami nepraktikují, není divu, že pochybují a odmítají. Nemám prostor zaznamenávat všechny jejich skeptické komentáře.

[Otázky a odpovědi k 5. části]

Pokud jde o bódhisattvovo „projevení deseti různých těl“, o kterém se hovořilo v *Sútře o desíti stupních* se několik žáků zeptalo: „Projevování těchto deseti různých těl je schopností bódhisattvů jen na osmém stupni nebo výšich. Říkáte-li, že to dokážete, nemusíte tedy být bódhisattvou na osmém stupni?“

Odpověď: Je to stejné jako v případě obyčejného člověka, který získá vizi jednoho nebo dvou minulých či budoucích životů. Ačkoliv toho dosáhne, jak by to mohlo být stejné s poznáním minulých a budoucích životů, které jsou pouze dvě síly z deseti, které vlastní jen buddhové? To vyvrací všechny výše uvedené námitky. Těchto deset těl je: (1) tělo obyčejné vnímající bytosti, (2) tělo světa v zemi, v níž bódhisattva přebývá, (3) tělo, které je plodem rozmanité karmy, (4) *šrávakovo* tělo, (5) *pratyékabuddhovo* tělo, (6) bódhisattvovo tělo, (7) *tathágotovo* tělo, (8) tělo moudrosti, (9) tělo *Dharmy* a (10) tělo prázdného prostoru. První tři jsou poskvrněná, prostředních šest těl je čistých, poslední je nezařazené.

Otázka: Dnes, vidí-li obyčejný člověk prázdnotu prachu, a zatímco sedí v meditaci, vidí buddhu nebo nesčetné buddhy, kterým obětuje a vykonává pocty, lidé, kteří o tom slyší, říkají: „Toto jsou Márovy činy“. Říkají, že stejně tak i všechny nesčetné podobné meditativní zážitky, jako jsou vůně parfémů, magicky získané dobré jídlo nebo vstoupení do několikadenního vytržení, to vše jsou Márovy činy.

Odpověď: Pojd'me o tom chvíli hovořit. Pokud to, co říkáte, je správné, pak všichni ti mniši a mnišky, kteří celý život ráno a večer uctívali buddhu, rovněž uctívali Máru!? Takto tomu porozumět by bylo docela bláznivé.

A podle vašeho názoru by to byly Márovy činy, kdy muži a ženy ve věku dvaceti a více let, kteří si přejí přijmout zásady učení, vstoupí do obřadního prostoru (*Fangdengu*), mají vizi buddhů nebo bódhisattvů, stvrzují odstranění svých prohřešků, a jsou pak považováni za způsobilé přijmout zásady učení. Jak by však bylo možné, aby člověk obdržel zásady učení poté, co uviděl Máru místo *buddhy*? I kdyby tomu tak bylo, že člověk vidí Máru a ne *buddhu*, když získá zásady učení, ačkoli to může být *Mára* proměněný do buddhovy podoby, uctíváte-li tohoto Máru, zatímco si jej představujete jako *buddhu*, už nebude *Márou*. Příběh *Upagupty* tento princip potvrzuje. Kromě toho jste v průběhu svých životů uctíváním tří činností těla, řeči a mysli, uctívali *buddhu*, vyslovovali slova „všech buddhů“, a také říkáte, „teď před vámi, odhaluji všechny hříchy.“ Semena tvořená karmickými otisky každého z těchto okamžiků, kdy takto myslíme, jsou přímou příčinou ke spatření *buddhy*. V minulých životech jste také hromadili semena, která rovněž slouží jako přímé příčiny k uzření *buddhy*. A navíc, přímou příčinou je vaše buddhova podstata. A jako příčina slouží dokonce i čistá semena *pokladnice vědomí (álajavidžžána)*. Jestli nyní, v době, rozjímání o prachu a rozjímání o prázdnotě, uklidníte touhu po pěti smyslových předmětech a přemohli pět překážek *touhu, odpor, hloupost, lítost a pochyby*, aby nezdolaly vaši mysl, slouží to pak jako silný podmiňující faktor. Jakmile se spojí přímé příčiny semen z minulosti a podmiňující faktory vaší současné meditační praxe, v unešení uvidíte jednoho nebo více *buddhů* a budete jim moci nabídnout oběti.

Dále, kapitola „Praxe klidu a dokonalého štěstí“ z *Lotosové sútry* uvádí, že recitováním této *sútry* jedinec uzří ve snu sám sebe, jak se stává *buddhou*. O co víc lze tedy očekávat takovou vizi, když je mysl v unešení! Desátý fascikl *Sútry o vyzářování světla* vyjadřuje stejné myšlenky, tudíž byste o tom měli rovněž uvažovat. A nakonec, v posvátném učení se praví, že ten, kdo po vyslechnutí *Dharmy* ji bez váhání důvěřuje, přijme ji a poté následuje, dlouho shromažďoval v minulých životech dobré kořeny a tak může nyní uzří *buddhu*.

Praxe rozjímání o prachu jako o prázdnotě

[Poznámky]

álajavidžňána:	nebolu „všezahrnující základ vědomí“ tvoří „základní vědomí“ (<i>mūlavijñāna</i>) neboli „kauzální vědomí“.
Ámra zahrady:	Také známé jako Ámrápálí nebo zahrady Ámbapálí. Zahrady na okraji města Vaišálí, darované Buddhovi a jeho stoupcům milostnicí města Vaišálí jménem Ámrápálí. Slovo ámra znamená mango.
Asaṅga:	(asi 4. století n. l.) byla „jednou z nejdůležitějších duchovních postav“ Mahayana buddhismu a "zakladatel jógáčárové školy". Tradičně jsou on a jeho nevlastní bratr Vasubandhu považováni za hlavní klasické indické sanskrtské hlasateli mahájánové abhidharmy, vidžňánavády (pouhé vědomí) a mahájánového učení na bódhisattvovské cestě.
bódhi:	osvícení; stav nejvyšší dokonalosti moudrosti; stav neporušené čistoty a věčné blaženosti.
bódhisattva:	("osvícení je") Ten, kdo vyvolal hlubokou snahu dosáhnout osvícení (bódhičittu) jménem všech vnímajících bytostí prostřednictvím praxe dokonalostí (páramitás). Duchovní ideál mahájány.
buddhovství:	stav procitnutí či osvícení; cíl bódhisattvovské cesty.
buddhova země:	kosmický svět nebo království, v němž žije určitý buddha.
buddhova přirozenost:	potenciál stát se buddhou; buddhova podstatná povaha, která je vlastní všem vědomým bytostem. [nebo buddhovská podstata, osvícení přirozenost]
buddha:	probuzená či osvícená bytost.

Buddha Šákjamuni:	historický Buddha, který žil v Indii v 5. století před. n.l. a jehož život a učení tvoří základ buddhismu.
Dharma:	pravda, zákon; Buddhovo učení.
dharma:	jákýkoli jev, věc nebo prvek; prvky, které tvoří vnímaný fenomenální svět.
dhyána:	rozjímání, stav meditativní koncentrace a pohroužení.
Diamantová sůtra:	Vadžraččhédiká pradžňápáramitá sůtra je mahájánový text z žánrů pradžňápáramit neboli „Dokonalé moudrosti“.
Dunhuangské jeskyně:	Jeskyně Mogao, známé také jako jeskyně Tisíců Buddha, tvoří systém pětiset chrámů 25 km jihovýchodně od Dunhuangu (40° 02' 14"S 94° 48' 15"V), oázy umístěné na náboženské a kulturní křižovatce Hedvábné cesty, v Čína. Jeskyně obsahují některé z nejlepších příkladů buddhistického umění z období 1. tisíciletí n. l. První jeskyně byly vykopány v roce 366 n. l. jako místa pro buddhistické meditace a uctívání. Jeskyně Mogao jsou nejznámější z čínských buddhistických jeskyní a spolu s jeskyněmi Longmen a jeskyně Yungang jsou jedním ze tří slavných starověkých buddhistických sochařských míst v Číně.
hinájána:	"malý povoz" termín používaný mahájánovými buddhisty k různým raným školám buddhismu, jejichž primárním soteriologickým cílem je individuální spása. Následovníci hinájány jsou seskupeni do dvou kategorií šrávakové a pratjékabuddhové a existují čtyři stupně duchovního dosažení, které vrcholí arhatstvím.
Jógáčarabhúmi:	velmi vlivné, encyklopedické kompendium, spojené se severoindickým mahájánovým buddhismem. Obecně je spojován s indickou jógáčarovou školou, protože obsahuje jejich určité jedinečné nauky, jako je osm vědomí a <i>álajavidžňána</i> . Tradiční zdroje uvádějí jako autora indického myslitele Asaṅgu (asi * 300 – † 350 n. l.).
jógáčara:	doslova „jógová praxe“; „ten, jehož praxí je jóga“ je vlivnou tradicí buddhistické filozofie a psychologie zdůrazňující studium poznání, vnímání a vědomí prostřednictvím vnitřní pozornosti zaměřené na meditační a jogínské praxe.
Lankávátara sůtra:	významný mahájánový buddhistický text. Tato sůtra popisuje učení předané Buddhou bódhisattvovi jménem Mahāmati (Velká moudrost). Sůtra popisuje buddhův příchod na Laṅku, hlavní město ostrovní pevnosti patřící Rāvaṇovi, králi démonů rākṣasů. Název tohoto textu se často překládá jako „Písmo o sestoupení na Laṅku“. Obecně se předpokládá, že sůtra byla sestavena během let 350 - 400 n. l., „ačkoli“ mnozí učenci jsou názoru, že úvodní kapitola a poslední dvě kapitoly byly přidány ke knize později. Je zejména důležitá pro vývoj čchanového buddhismu a japonském zenu.
Lotosová sůtra:	(<i>Saddharma puṇḍarīka sūtra</i>) „Sůtra o Bílém lotosu vznešeného zákona“ je jedním z nejpopulárnějších a nejvlivnějších mahájánových textů. Sůtra vznikala zřejmě postupně od 1. století před n. l. až do 2. století n. l.

mahájána:	("Velký povoz"): forma buddhismu, která se vyvíjela v Indii kolem roku 100 před n.l. a která vyzdvihuje jako svůj náboženský ideál bódhisattvu, velké bytosti, které usilují o osvícení pro všechny vnímající bytosti.
Māra:	zlý, ztělesnění říše touhy; symbol potíží, které brání pokroku na cestě k buddhovství.
páramity:	dokonalosti; šest vlastností, které mají být bódhisattvy zdokonalovány na cestě k úplnému osvícení - 1) dobročinnost nebo dávání (<i>dána</i>), 2) disciplína nebo morálka (<i>śíla</i>), 3) zdrženlivost nebo trpělivost (<i>kṣānti</i>), 4) úsilí nebo vytrvalost (<i>vīrya</i>) 5) meditace (<i>dhjána</i>) a 6) moudrost (<i>pradžná</i>).
pratjékabuddha:	"osaměle osvícený"; spolu se šrávaky jeden ze dvou typů stoupců hinájány, který se snaží dosáhnout vlastními silami stádia arhata a dosáhnout nirvány. Pratjékabuddha dosáhne osvobození přímým pozorováním a porozuměním principu závislého vznikání bez vedení učitele a neučí ostatním.
samádhi:	termín pochází z kořene <i>sam-a-dha</i> , což znamená „shromažďovat“ nebo „spojovat se“, a proto se často překládá jako „koncentrace“ nebo „sjednocení mysli“. V raných buddhistických textech je <i>samádhi</i> také spojováno s termínem <i>samátha</i> (klidné spočinutí). V komentářích je <i>samádhi</i> definováno jako <i>ékaggata</i> neboli jednobodová mysl.
skandhy:	pět elementů lpění - forma, pocitování, pojmání, duševního procesu a vědomí, které tvoří osobnost a vyvolávají mylný pohled na stálost vlastního inherentního já.
sútra:	Buddhistické písmo, Buddhovy rozpravy.
Sútra o desíti stupních:	Daśabhūmika či Daśabhūmika Sūtra, je raný a vlivný mahájánový buddhistický text. Sútra se také uvádí jako 26. kapitola Avataṃsaka sūtry. V textu Buddha popisuje deset stupňů vývoje, které musí bódhisattva projít, aby dosáhl plné osvícení.
Sútra květinové ozdoby:	Avataṃsaka sūtra popisuje vesmír nekonečných království na říších, která se navzájem obsahují. Vize vyjádřená v této práci byla základem pro vznik školy Chua-jen čínského buddhismu.
<i>śíla</i> :	zachovávání pravidel neboli disciplína či morálka; druhá základní páramita
šrávaka:	"naslouchající", původně obecně Buddhův žák, jeden z těch, kteří ho slyšeli, jak přímo vysvětluje učení; později se termín odkazoval, spolu s pratjékabuddhy, na jednoho ze dvou typů stoupců hinájány.
šúnjató:	prázdnost; absence podstatnosti nebo inherentní existence sebe sama a všech jevů (<i>dhareṃ</i>); všechny dharmy vznikají pouze prostřednictvím závislého vznikání příčin a následků (pratjja samutpáda). Přímým pohledem do prázdnoty je dosažena pradžña (transcendentální moudrost).
tathāgata:	„ten, kdo takto odešel / přišel“ (tathā-gata). To se interpretuje tak, že tathāgata je mimo vše co přichází a odchází - mimo všechny přechodné jevy.
tatháta:	takovost; konečná skutečnost; stav věcí tak, jak jsou skutečně. Vhled na takovosti všech jevů, tj. jako prázdna nedílná vlastní existence, která

vzniká pouze prostřednictvím závislého vznikání, je dokonalá moudrost (pradžná).

- Tripitaka: Tři divize nebo "koše" (*piṭaky*) buddhistického kánonu: Sútry, Buddhovy rozpravy a učení; *vinaja*, kodex klášterní disciplíny; a *abhidharma*, scholastické pojednání o buddhistických učeních.
- Upagupta (asi 3. století před n. l.) byl buddhistický mnich. Podle některých příběhů v sanskrtském textu Ašókávadána byl duchovním učitelem maurského císaře Ašóky. Vzhledem k absenci jeho jména v therávádové literatuře se předpokládá, že Upagupta byl Sarvástivádovým mnichem. V některých částech buddhistických zemí je znám jako *arhat*. Věří se, že je podivuhodně schopen ochraňovat před nebezpečím, deštěm, povodněmi, bouřemi a zejména může dokonce ovládat Máru, který může působit jako samotný Buddha. Někteří lidé věří tomu, že zatímco král Ašóka organizoval velkou náboženskou slavnost, zlý Mára přišel zničit svou mocí celou slavnost. Proto král povolal Upagutu, aby svými zázračnými silami ochránil slavnost před zlým Márou. Nejenže jej porazil ve velkém boji, ale rovněž jej obrátil na Buddhovu Dharmu.
- Vaišálí (Vaiśālī) v době Buddhy Šakjamuniho velké, prosperující město v severovýchodní Indii [25°59'28.70"S; 85°7'23.98"V], bylo hlavním městem Ličchaviů. Tři ligy na jih od města se nacházel Mangový háj, který často sloužil jako Buddhova rezidence. Tam pronesl důležitá kázání. Při Buddhově závěrečné návštěvě Vaišálí, mu tento háj darovala kurtizána Ámrápálí.
- Vimalakīrti sūtra: (neboli *Vimalakīrti nirdēśa sūtra*) je mahájánový buddhistický text. Slovo *nirdēśa* v názvu znamená „poučení, rada“ a *Vimalakīrti* je název hlavního protagonisty textu a znamená „čistá pověst“. Text pochází z indického buddhistického prostředí přibližně 1. století n. l.
- Xuanzang: (玄奘 * 602 – † 664 n. l.) byl čínský buddhistický mnich, učenec, cestovatel a překladatel, který cestoval do Indie a popsal vztah mezi čínským a indickým buddhismem během rané dynastie Tchang.